

spredes et stort Antal Fæstemænd over Landet. Meningen med § 1 er jo — og i saa Henseende har efter min Mening den ærede Folkethingsmand for Viborg Amts 1ste Valgkreds (Chr. Jensen) fuldfommen Ret — Meningen med denne Paragraf er jo slet ikke den, at der skal være Fæstemænd paa Landet, men blot den, at ogsaa paa Landet skal den Regel gjælde, at Ingen kan drive Fæstemandsnæring, det vil sige, drive det som Erhverv at skaffe Folk til Andre for Betaling, uden at han har faaet en Ansættelse dertil af Ørigheden og bliver underkastet den Kontrol, som i saa Henseende skal etableres. Andet er det jo slet ikke, Lovforslaget bestemmer, saaledes som det nu foreligger, For Næsten har jeg tidligere tilladt mig at bemærke, at hele dette Spørgsmaal, om Fæstemandsnæringen — for at bruge et Udtryk, der blev brugt meget i det andet Thing, og som, om det end ikke er ganske korrekt, saa dog godt betegner Sagen — skal udvides til Landet, lægger jeg ikke en lærlig Vægt paa i og for sig. Dette tillod jeg mig ogsaa at udtale i det andet Thing, og det er, som sagt, vist, at det ikke er Meningen, at der skal være Fæstemænd allevegne; jeg anser det for ganske utenkligt, at Forholdene skulde udvikle sig saaledes, at der skulde nedsette sig Fæstemænd i hvert Sogn eller Egnende. — Hvad det andet Afsnit af Loven angaar, da vil jeg tillade mig en enkelt almindelig Bemærkning, og det er den, at jeg er mig bevidst, at jeg under denne Sags Behandling har bestræbt mig for at dele lige mellem begge Parter, har bestræbt mig for at hævde den Grundsætning, at Tvungen til at opfylde Kontrakten og til at efterkomme sin Forpligtelse skal være lige for begge Parter. Dette tror jeg ogsaa, at man i det Hele taget har erkjendt, jeg kan i det Mindste ikke mindes Andet end, at det i det Hele taget er erkjendt under Forhandlingerne, at jeg har bestræbt mig for at komme derhen; men det er en ganske anden Sag, at man, som enkelte Talere vistnok have ment med en Del af, hvad de have sagt, at man ved at opstille disse Kontrolbestemmelser eller Tvangsbestemmelser, hvad man nu vil kalde det, mere gaanedes Husbonden end Lyendet, fordi det hyppigere var Tilfældet, at Husbonden behøvede at recurrere til Anvendelsen af disse Kontrolbestemmelser, disse Tvangsbestemmelser, end at Lyendet behøvede det, med andre Ord, at Lyendet ikke havde saa stor Interesse som Husbonden i, at disse Bestemmelser stode i Loven. Dette kan nu nok være; men jeg mener, at det ikke er dette, som man skal maale efter, thi i og for sig kan det ikke være nogen Indvending, at der gives disse Bestemmelser, som nærmest ere af Interesse for den ene Part, Bestemmelser, sigtende til at nøde Folk til at holde en Kontrakt, som de i Virkelighed have indlaabt sig paa. Dernæst skal jeg bemærke, at det ikke ubetinget kan siges, at det slet ingen Interesse

har for Lyendet at kunne konstatere Lyendeforholdet og holde Husbonden fast til Kontrakten. Det kan godt være, at § 7 ligesaa ofte eller i det Mindste meget ofte kan være Lyendet til Nytte; thi netop, naar der skulde indtræde Tilfælde, hvor der var Overflødighed paa Tilbud af Arbejde, kan det blive ikke saa ganske ualmindeligt, at Husbonden forsøger at komme fra Kontrakten og under et eller andet Foregivende, at faae stødt Lyendet fra sig. I ethvert Tilfælde kan der paa ingen Maade siges Andet, end at § 7 i den Henseende er fuldfommen ligelig til begge Sider. Der er ogsaa en anden Udtalelse, som jeg finder mig foranlediget til at fremsætte her og som jeg fremsatte under Sagens Behandling forrige Gang, det er den, at advoere mod bestandig at tænke sig Lyendet som den fattige og Fortrykte og Husbonden som den rige Mand, der ingen Nød har; dette tror jeg ikke, at man er berettiget til i al Almindelighed. Vi vide Alle, at der rundt omkring i Landet er overmaade mange Smaa-folk, som ere nødte til at holde Lyende, der er mange Husbonden rundt om i Landet, som ere Smaafolk, og som maaske, naar man skal se hen til deres Gøne og til Spørgsmaalet om, hvad den Ené eller den Anden kan undvære, mindre kunne undvære Noget end Lyendet. Det er blot dette, jeg vilde fremhæve, at man ikke maa glemme denne Side af Sagen og ikke bestandig se Forholdet under det Synspunkt, at Husbonden er den store Mand, for hvem 10 Kroner er Intet, men Lyendet den fattige Stakkel, som Intet kan afstedkomme. Spørgt skal jeg kun sige, at jo mangfoldigere de Anstuelser ere, der ere komne frem, desto mere Nødvendighed er der for, at denne Sag behandles i et Udvalg, og dette skal jeg derfor i det Hele anbefale.

Berg: Jeg er ganske enig med den ærede Justitsminister i, at man ikke maa gaa til Uderligheder i Overveelsen af dette Spørgsmaal og altsaa ikke fremsætte alle Husbonden som Kapitalister og store Mænd og Lyendet — hvorvel dette snarere kunde være rimeligt — som alle hørende til den underordnede Klasse i Samfundet, men dette er der vist heller Ingen, saavdt jeg kan skjønne, der har gjort i Dag. Fordi man tager et enkelt Exempel, der kan være rigtig, siger man ikke, at dette Exempel skal betegne det almindelige Forhold; for saa vidt ramme den ærede Ministers Bemærkninger i alt Fald ikke Noget som helst, jeg har nævnt. — Til det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds (S. A. Hansen) skal jeg udtale, at det glæder mig, at vi ere enige i Hovedsagen. Med Hensyn til Fæstemandsnæringen lod det til, at det ærede Medlem nærmest var enig med mig; det ærede Medlem er ogsaa enig med mig i den Udtalelse, jeg fremsatte, at man ikke kan sige, at Husbonderne ere lutter Engle eller omvendt, at Lyendet er det, men at der i